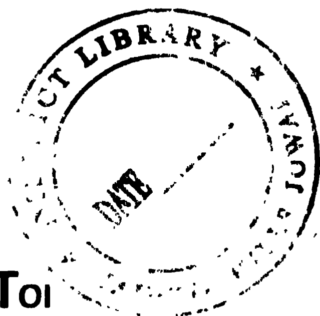

A TRUE STORY
Ka Jingiaid lynti ba sohsat ka Kmie
Phidalia Toi
2010

A True Story

KA JINGIAID LYNTI BA SOHSAT KA KMIE

PHIDALIA TOI

2010

La pynwandur Sha Ka Khasi
Da U B.Pakma
La Pynmih Da U Bomber Jones Nongbri

Kane ka 'True Story' ka dei ka jingiathuh ia ki jingjia bad jingshem ba shisha jong ka Nongthoh katba ka lah ban kynmaw. Kam dei ka History kaba yn lah ban buh record thik pa thik ia ki tarik, ki sngi bad ki jingjia ha ka rukom kaba ryntih.

Ia ka hok longtrai la tyngkai da ka Nongthoh

Ia kane ka Kot la pyllait paitbah ha ka 18th February, 2010 ha ka Inaugural Function jong ka Silver Jubilee jong Ka Jaiñtia Secondary School New Hill, Jowai, da U Mr. T. Dkhar, Deputy Commissioner Jaiñtia Hills District, Jowai.

La shon ha:

M/S Lamar Printing Works,
Iawmusiang, Jowai.

BAN KYNMAW IEIT IA :

i Pa (L) Benesson Chen

i Mei (L) Levinlis Toi

i Hymmen Rangbah (L) Sdangroi Toi

i Hymmen Kynthei (L) Roiwot Toi

i Para Shynrang (L) Powerful Toi

KA LAMKHMAT

Ïa kane ka kot, ***Ka jingiaid lynti ba sohsat ka kmie****, nga la pynmih khnang na ka bynta ki long kmie, khamtam ia kito ki long kmie kiba hap ban iaid ia kane ka juh ka lynti kaba nga, nga la iaid.*

Katno ngut ki long kmie, kiba ka syngkhlieh jong ki ka jhieh man la ka miet da ki ummat kthang na ka bynta u lok lane ki khun: kiba la ioh ia ka jingpang cancer, ym ha ka met hynrei ha ka jingim ba kynja mynsiem, lane ha ka jinglong ka akor lane ha ka jingmut jingpyrkhat. Nga ieh ha ki nongpule ban puson bad wad bniah hi ia ka jaid jingpang cancer ba ktah ha la ki jong ki jong ki long ïing-longsem. Haba jia kum kane ka jait sohsat ha ka jingim jong ngi, ka long kmie kadei ban aitilut met bad mynsiem khlem shong thait ban kyrshan, ban trei bad ban duwai ba ki baieid bathoiñ jong ngi kin ioh ia ka jingpynkhiah.

U Trai Jisu u la ong, "To wan ha nga, phi baroh kiba thait bad ba khia ka jingkit, te ngan pynjem ia phi." To ngin phai sha U da ka dohnud baroh ba ngi kum ki longkmie ngin iohsngew ia ki kyntien jong u ba u ong ha ngi "To wat sheptieng". U Trai u long u Doctor bad u Nongpynkhiah ba donbor tam ha ka met bad mynsiem. Lada ngi ailad ba un long u Captain ha ka

jingim bad ha ki longïing longsem jong ngi, ngin nym shah jop da lei lei ruh.

Da ka jingieid nga kyntu ia ki longkmie ban don ka jingngeit kaba skhem, da kaba ong, lada U Trai u long na ka liang jong ngi ki bor u soitan kin ym lah ban ïuhroit bad pynjot thiaw ia kiba ieid jong ngi.

To U Blei un kyrkhu ia phi ki nongpule baroh.

&&&&

SHIKYNTIEN NA U NONGPYNWANDUR

Ïa kane ka jingpynwandur ha ka ktien Khasi ia ka manuscript jong ka kot, " The Plight of A Mother"- A True Story, la pynmih kat kum ka jingkwah, jingkubur bad jingai-bor jong i nongthoh, i Kong Phidalia Toi. Nga la iadon kti lang bad i nongthoh ha ka por ba i la dep thoh ia ka manuscript jong katei ka kot ha ka ktien 'English'. Ia katei ka kot i la mut ban pyllait ha ka "Inauguration of the Silver Jubilee Celebration" jong ka Jaiñtia Secondary School, New Hill, Jowai, ha ka 18th u Rymphang (February), 2010. Hynrei, na kidaw bym lah kiar, ia katei ka jingthmu la buh-teng shwa.

Kum u Headmaster basdang bad banyngkong jong ka skul, nga la ai jingmut ia i ban pynmih ia katei ka kot ha ka ktien Khasi ruh. I Kong Phidalia i la'mynjur ban pynmih shwa ha ka ktien Khasi khnang ban pynsah jingkynmaw ia katei ka jingrakhe Silver Jubilee ba shi snem lynter jong ka skul ka ban kut ha u 2011. I la leh kumta namar I la sngewthuh shai ba ka jingpynmih ia ka kot ha ka 'English', ka ban iaid kylleng ka pyrthei, kan dang shim por. Kumta ym pat lah ban pynmih ha ka sngi ba la mang.

Ngi la sdang ban pynwandur ia ka manuscript sha ka ktien Khasi. Ngi la iatrei khui ban pyndep ia kane ka kam. Bun ki kyntien 'English' la pynsah kumba ki

long khnang ban pynneh ia ki jingmut bad ban shai ka jingthoh. La iarap ia nga ha kane ka kam da i Kong Phidalia Toi, iba dei i nongthoh, u Ma D.F.Suchiang, i Kong Timely Bonnie Tongper bad I kong Hanlada Passah.

Bunsien, manga, i Kong Phidalia bad I Ma D.F. Suchiang, ngi la iashong-miet ban pynbeit, pule bniah bad buh ryntih ia ka jingthoh baroh kawei. Kane ka kot ha ka ktien Khasi ka la long kumba long mynta, dei da ka jingialeh shitom jong ki arngut—Kong P.Toi bad Ma D.F.Suchiang.

Nga sngewnguh ruh ia u Ma R.K.Khroo Rymbai bad ia u Ma Y. Lamar kiba la iarap ha ka ban pynbit pynbiang ia ka cover jong kane ka kot bad ruh ia ka lay-out jong ki dur ki dar ha ka kot.

Ka jingsngewnguh bakhraw ka leit sha u Ma Leadingson Lamar, uba la aiti ia ka bor bad por ban pyndep ia kane ka kot ha ka por babiang.

Nga sngewnguh ruh ia baroh kito kiba ia donkti-lang ha kaba iadei bad ka jingpynmih ia kane ka kot ha ka ktien Khasi.

B. Pakma

(Nongpynwandur sha ka Khasi)

KA JINGKHUBLEI SNGEWNGUH

Nyngkong eh nga kwah ban pynpaw ia ka jingsngewnguh ia U Kynrad Nongbuh Nongthaw uba la iai don bad nga ha ka jingiaid lynti ba sohsat jong nga kum ka kmie. Ka jingpynkhiah ka long ka jong U Blei, hynrei ki hospital ki long ki agent ha ka lyngkha pynkhiah jong u Trai.

Nga sngewnguh shi katdei eh ia ki Doktor bad ki Nurse jong ka CMC Hospital, Vellore, bad ka KJP Hospital, Shillong kiba long ki atiar bakhlaiñbor jong u Blei ha ka ban pynioh pat ia ka jingkoit ka khun jong nga, ka Laleleki, kaba la shitom na ka bone-cancer. Ka jingsbun ba ki la pyni bad ka jingsumar ba aiti lut jong ki ka long shisha kaba ngam lah siew kylliang.

Nga ai khublei kyrpang ia kito baroh kiba la ai sngewbha ia ka snam jong ki na ka bynta ka Laleleki. To U Blei un kyrkhu ia ki da ka jingkoit jingkhiah.

Nga sngewnguh ruh ia kiba ha ïing ha sem, ki paralok, kiba ia-sngewlem bad nga ban kyrshan bad ai-mynsiem ia nga ha ka khim khait ka jingim jong nga.

Nga pynpaw ruh ka jingsngew nguh ia u lok jong nga, ki khun bad kiba ha ïing ha sem jong nga kiba la

kyrshan bad iarap ia nga ha ka por ba nga thoh ia kane ka kot.

Nga sngewkit-ram ruh ia baroh kiba la iadon-kti lang bad nga. Ngam lah ban klet ia u Ma C.Laloo, ka kong Timely Bonnie Tongper, ka kong Hanlada Passah, ka Rihunki Toi bad kiwei kiwei kiba la iarap bud ia ki notes bad ki sketches jong ka manuscript shwa ba yn ai type ia ki.

Ka jingsngewnguh jong nga ka leit ruh sha kiba iarap pynbeit ia ka manuscript jong nga: u Bàh Lambok Toi bad kong Patiently Khlem na ka bynta ki jingai jingmut jong ki.

Ha ka rukom ba kham kyrpang nga khublei ia I Kong Baljuda War Nongbri iba la pule bniah, pynbeit bad ai jingmut ban kham pynbha shuh shuh ia ka jingthoh.

Nga sngewnguh ruh ia ki jong u Bah Boney Nongsiej, I kong Maryaka Challam bad u Barphi Toi kiba la iarap type bad pynbeit ha ka computer ia ka manuscript.

Ka jingsngewnguh bakyrpang eh ka leit sha u Ma B.Pakma bad Ma D.F.Suchiang. Dei maki kiba la pynbeit, revise khatduh bad kumjuh ruh kiba la

pynryntih biang nadong shadong shwa ba yn phah ia ka jingthoh sha press.

Nga kwah ban pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia I Dr. (Mrs) Badaplin War iba la kular ban ai ia ka Foreword. Nga sngewnguh ruh ia baroh kito kiba la kular ban phah ia ki message jong ki.

Nga sngewkmen ba u khun jong nga, u Soorangki Jones Toi, u la shah ia nga ban tynsat ha kane ka kot ia ki jingrwai ba u la thaw hi.

Nga pan map na kito baroh kiba nga la kum klet, khlem da leh khnang, ban jer kyrteng hangne.

To U Blei un kyrkhu ia ki baroh

Phidalia Toi
Nongthoh

&&&&

Ki Sker

KA PLIEPHANG : KA JINGPANG KA LALELEKI

Ia kane ka kot la thoh shaphang ka jingshitom ka khun jong nga ka Laleleki bad kumno nga ka kmie nga iaid lyngba ha kaba sumar ia ka.

Ha u snem 2006, ka Laleleki Toi, ka la pyndep ia ka biopsy test ha CMC (Christian Medical College) Vellore. Ka report jong ka biopsy ka la long ba ka shitom na ka "high grade osteosarcoma of the left proximal tibia" lane ka jingat ha ka kjat ka diang. Ka 'Osteosarcoma' ka dei ka kynja jingat kaba ma bha kaba don hapoh ki shyieng.

Don bun jait ki rukom ai 'chemotherapy' ia ki nongpang cancer ha hospital. Ka chemotherapy ka dei ka rukom sumar ban iada na ka jingsaphriang jong ki cell cancer da kaba pyndonkam ia ki 'chemical substances'. Ia ka chemotherapy dei ban ai ha ki sngi bad ki por ba iapher. Ka jingiapher ka por na kawei ka cycle sha kawei pat ka long 21 sngi. Don ki jait chemotherapy kiba shim por tang 4 kynta don pat 8 kynta lane haduh 12 kynta. Hynrei ka 'Osteosarcoma' kaba ka khun jong nga ka shitom ka shim por haduh saw sngi ban pyndep ia kawei pa kawei ka cycle. Kumta, ka 'side effect' hadien kawei pa kawei ka cycle ka long kaba jur bha bad kaba ma shibun.

Ka Laleleki ka hap ban pyndep haduh 6 tylli ki cycle ka chemotherapy. Na ka bynta kawei pa kawei ka cycle ka Laleleki ka hap ban sah hapoh hospital saw sngi. Hadien

kata la pyllait noh ia ka na hospital bad ngi hap ban leit sah sha ka ïing ba ngi shu wai.

Shwa ban sdang ia ka 1st cycle, la thep ia u chemoport ha u Collar Bone jong ka na uba yn ai ia ka chemotherapy.

Ki 'side effect' na ka jingsumar 'chemotherapy' ki long: ka jingprie, ka pynhiar, ka jingbym bang bam, ka jinghap shñiuh, jingpang bniat, wat ka jinglong ki kynthei ruh ka sangeh.

Dei hadien ba la pyndep ia ka 3rd cycle ba ia ka kjat jong ka Laleleki la operate. Tang 4 sngi hadien ka operation pat, ka la dei ban pyndep sa ia ka 4th cycle ka chemotherapy. Ynda ka la dep ia ka 4th cycle ka Laleleki ka la sdang pat ban ioh ia ka jingpang kaba jur bha kaba la khot 'severe febrile neutropenia'.

Hadien ba ka la jem na ka jingpang severe febrile neutropenia la ialam noh ia ka sha Shillong bad ia ka cycle kaba 5th bad 6th la pyndep ha KJP Hospital, Shillong da u Dr. David Tariang.

&&&&

LYNNONG - 1

A RARE CASE

"Ka jingpyrkhat u briew ka salñdur ia ki lynti iaid jong u, hynrei dei u Trai Uba kdew ia u ban iaid.

(Proverb 16:9)

"Ka dei ka jingngeit, ym dei ka bor sngewthuh ba pynshait ia ki briew sha ka kam...... Ka jingstad ka hun ban kdew ia ka surok, hynrei kam ju iaid halor jongka"

(Alexis Carrel)

"Mei, ka kjat jong nga ka pang", dei ka jubab jong ka Laleleki ia ka jingkylli jong nga,

" Balei phi ud khun?" Ka la long ka jingmlien jong nga ban leit rung sha kamra thiah ki khun ha ka por 11 baje manla ka miet. Ha ka por ba nga la rung ha ka kamra thiah jong ka Laleleki, nga la iohsngew ia ka jingud jong ka. Nga la leit harud ka jingthiah ban tba ia ka shyllang mat jong ka. Nga shem ba kam don jingshit eiei. Shisyndon nga la shim ia ka umphniang ban kyllan ia ka kjat jong ka. Katba nga dang kyllan, nga la ong ia ka "ym don eiei ban khuslai; dei tang ka jingkiew ksah, namar baroh shi sngi phi la ialehkai basket ball." Ynda la dep, nga la pynbeit bha ia ki nep, nga doh bad ong ia ka "thiah suk khun". Baroh shiïing ki la iohthiah lut.

Sa shisien pat nga la leit sha ka kamra treikam jong nga ban pyndep ia ki jingtrei ba dang sah. Kum ka Principal jong ka Jaiñtia Secondary School, bad ba nga don bun ngut ki khun, nga la long ka briew kaba bunkam shisha.